

УДК 255.64.32

Андреев Д. Я.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ТЕХНІЧНОМУ ВНЗ

У статті автор розглядає основні особливості перед якими постає вивчення іноземної мови у технічному вищому навчальному закладі. Наводить приклади інтерактивного підходу при вивченні іноземної мови, активізує увагу на процесі навчання, використовуючи відповідні інтерактивні технології. Також автор підкреслює перевагу формування у студентів професійної комунікативної компетенції шляхом розвитку та вдосконалення усіх видів мовленнєвої діяльності.

Ключові слова: інтерактивні технології, інтерактивна педагогіка, джерела інформації, комунікативні навички, проектні технології, перцептивний підхід.

Від сучасного навчального закладу вимагається запровадження нових підходів до навчання, що забезпечують розвиток комунікативних, творчих і професійних компетенцій та стимулюють потребу майбутнього фахівця у самоосвіті на основі змісту та організації навчального процесу.

Метою статті є те, що навчання іноземним мовам у вищих навчальних закладах – це формування у студентів професійної комунікативної компетенції шляхом розвитку та вдосконалення усіх видів мовленнєвої діяльності: читання, спілкування, письма та аудіювання.

Однією з перепон, яка стоїть на шляху успішного оволодіння іноземною мовою в вищому технічному навчальному закладі, є недостатня, а інколи й відверто низька мотивація студентів до вивчення мови. Саме тому особливий інтерес представляють інтерактивні технології, метою яких є створення комфортних умов навчання, за яких кожен студент відчує свою успішність, інтелектуальну спроможність. В основу такого навчального процесу закладено співробітництво і продуктивне спілкування, спрямоване на спільне розв'язання проблем, формування здібностей виділяти головне, ставити цілі, планувати діяльність, розподіляти функції, відповідальність, критично міркувати, досягати значимих результатів. Тому, на нашу думку, потрібно більше активізувати процес навчання, використовуючи відповідні інтерактивні технології.

Термін “інтерактивна педагогіка” відносно новий: до наукового обігу його ввів у 1975 р. німецький дослідник Ганс Фріц. У своїх дослідженнях він визначив мету інтерактивного процесу – це зміна і поліпшення моделей поведінки його учасників. Аналізуючи власні реакції та реакції партнера, учасник змінює свою модель поведінки і свідомо засвоює її. Це дозволяє говорити про інтерактивні методи як процес інтерактивного виховання. Лінгвістичне значення слова “interactive”, представлене в іншомовних словниках, розтлумачує поняття “інтерактивності”, “інтерактивного” як взаємодію, або того, що взаємодіє, впливає один на одного.

Інтерактивність у навчанні можна пояснити як здатність до взаємодії, навчання у режимі бесіди, діалогу, дії. Отже, у дослівному розумінні інтерактивним може бути названий метод, в якому той, хто навчається, є учасником, тобто здійснює щось: говорить, управляє, моделює, пише, малює тощо. Він не виступає лише слухачем, спостерігачем, а бере активну участь у тому, що відбувається, власне створюючи це явище [4].

Н. С. Мурадова стверджує, що інтерактивне навчання – це навчання, заглиблене в процес спілкування. Для підвищення ефективності процесу навчання необхідна наявність трьох компонентів спілкування, а саме: комунікативний (передача та збереження вербальної і не вербальної інформації), інтерактивний (організація взаємодії в спільній діяльності) та перцептивний (сприйняття та розуміння людини людиною) [3].

О. Пометун вважає, що інтерактивними можна вважати технології, які здійснюються шляхом активної взаємодії студентів у процесі навчання. Вони дозволяють на підставі внеску кожного з учасників у ході занять на підставі внеску кожного з учасників у ході заняття спільною справою отримати нові знання і організувати корпоративну діяльність, починаючи від окремої взаємодії двох-трьох осіб поміж собою й до широкої співпраці багатьох [6-7].

На нашу думку, сутність інтерактивного навчання полягає у взаємно навчанні, груповій формі організації освітнього процесу і з реалізацією активних групових методів навчання для вирішення дидактичних завдань. Педагог при цьому виконує функції помічника в роботі, консультанта, організатора, стає одним із джерел інформації. Однак, студент і викладач виступають як рівноправні суб'єкти навчального процесу. Інтеракція виключає домінування будь-якого учасника, думки, точки зору над іншими, але має враховувати конкретний досвід та практичне застосування. Під час такого діалогового навчання студенти вчаться критично мислити, розв'язувати складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, зважуючи альтернативні думки, приймати продумані рішення, брати участь у дискусії, спілкуватись з іншими людьми.

Організації процесу багатосторонньої комунікації сприяє використання відповідних інтерактивних методів навчання, які спрямовані на розвиток творчих здібностей студентів, орієнтують на діяльність, що стимулює активність та “винахідливість”. До них можна віднести наступні: мозковий штурм, метод проєктів, рольові та ділові ігри, дискусії, дебати, круглі столи, методи типу “мереживна пилка”, “обери позицію”, “шкала думок” та ін.

Слід зазначити, що використання інтерактивних форм навчання під час вивчення іноземних мов в технічному вузі буде ефективним, якщо зміст навчального процесу буде перегукуватися з майбутньою професійною діяльністю студентів. Викладач повинен зважати на рівень володіння мовою студентами, на рівень сформованості комунікативних навичок. Потрібно слідкувати, щоб теоретичні знання в процесі активного навчання ставали усвідомленими, щоб студент розвивав і удосконалював не лише знання з мови, а й міг пов'язувати їх з майбутньою професійною діяльністю.

Технологія використання таких форм навчання являє собою поетапне, логічно побудоване використання форм активного навчання від простіших до складніших і включає в себе: засвоєння ігрових прийомів шляхом введення їх в практику проведення занять; розширення використання на уроках ігрових ситуацій, елементів дискусій, обговорень, проведення в ігровій формі підсумкових занять з теми.

Так, використання рольових ігор, в яких студенти спілкуються в парах або в групах не лише дозволяє зробити заняття більш різноманітним, а й дає можливість студентам проявити мовленнєву самостійність, реалізувати комунікативні вміння та мовленнєві навички. Вони можуть допомагати один одному, успішно коригувати висловлення своїх співрозмовників, навіть якщо викладач не дає такого завдання. Під несподіваним кутом зору, а також були пов'язані з темою заняття, текстом, який вони читали, граматику, яку вони опрацьовували. Виконуючи такі завдання студенти можуть практично осмислити інформацію, подану у слайдах або в тексті, активізувати лексичний та граматичний матеріали.

Прикладами проблемних ситуацій можуть бути наступні:

– Ваш комп'ютер зламався. Ви телефонуєте в службу технічної підтримки і, керуючись підказками сервісного інженера, намагаєтесь полагодити його.

– Чи згодні ви як майбутній фахівець з основними висновками статті? Обґрунтуйте свою точку зору.

Корисним видом діяльності є створення дискусій англійською мовою, тематика яких може бути різноманітною. Доцільно створювати професійно-орієнтовані дискусії, прив'язуючи їх до майбутньої спеціальності студентів та застосовуючи відповідну спеціалізовану лексику. За основу таких обговорень можна брати інформацію з прочитаних технічних текстів та статей. Викладач бере на себе роль організатора спілкування, формулює питання, звертає увагу на оригінальні думки учасників, суперечливі питання, допомагає у розв'язанні напружених моментів, що виникають під час дискусії.

Окремо потрібно виділити метод проектів. Є. С. Полат відзначав, що метод проектів передбачає визначену сукупність навчально-пізнавальних засобів та дій студентів, які дозволяють вирішити ту чи іншу проблему в результаті самостійних пізнавальних дій та припускають презентацію цих результатів у вигляді конкретного продукту діяльності. Як педагогічна технологія це є сукупність дослідницьких, пошукових, проблемних методів, творчих за своєю сутністю [5].

У проектній роботі студенти залучаються в створену педагогом пошукову навчально-пізнавальну діяльність. Використання проектних технологій робить можливим формування та розвиток пошуково-дослідницьких, комунікативних, технологічних, інформаційних компетенцій, формує креативність, стимулює інтелектуальну активність, розвиває комунікативні вміння, допомагає формувати між предметні зв'язки, вчить використовувати інформаційно-телекомунікаційні технології при вивченні іноземної мови, допомагає оволодіти навичками роботи в групі, формує соціальну мобільність. Крім того, все це підвищує мотивацію студентів, оскільки вданому випадку вивчення мови стає не ціллю, а засобом створення кінцевого продукту діяльності. Навіть най слабші студенти можуть проявити себе тут в повній мірі, виконуючи посильні для них завдання, і, в результаті, кожен студент робить свій внесок у створення проекту.

Достатньо дієвим різновидом групової діяльності є метод "мереживна пилка", розроблений Е. Аронсоном в 1978 р. У створеній навчальній ситуації студенти виступають у ролі педагога, передаючи один одному засвоєну інформацію. Навчальна діяльність здійснюється у групах з 6 чоловік для роботи з певними частинами навчального матеріалу, який об'єднаний у блоки за змістом і логікою. Кожен член групи опрацьовує свою частину матеріалу, потім представники різних груп, що вивчали одне й те саме питання, зустрічаються і обмінюються інформацією. Такий обмін називають "зустріч експертів". Після цього "експерти" навчають власні групи тому, що дізналися. У свою чергу інші члени групи аналогічним чином опрацьовують власну частину матеріалу, як зубці однієї пилки. Засвоїти матеріал та отримати цілісне уявлення про явище, що вивчається, можливо лише уважно слухаючи колег і роблячи відповідні записи, тому студенти будуть зацікавлені у сумлінному виконанні власної та спільної частин роботи. Цікаво те, що звітує по темі як кожний окремо, так і група в цілому. На завершальному етапі викладач пропонує будь-якому члену групи питання по темі. Всі ці аспекти дозволяють залучати до роботи та активізувати навіть пасивних студентів із низькою мотивацією чи недостатнім рівнем володіння іноземною мовою.

Інтерактивний метод навчання "обери позицію" спонукає студентів до прийняття певної думки, точки зору та, що важливо, аргументувати свій вибір. Варто згадати і метод "шкала думок", який тренує вміння формулювати власну думку, відстоювати свою позицію. В якості аргументів в даному випадку важливо залучати науково обґрунтовані концепції та теорії, використовувати власний життєвий досвід.

Усі згадані вище інтерактивні методи спрямовані на розвиток культури спілкування і формування особистості, яка володіє креативним та аксіологічним потенціалом, технологіями творчого саморозвитку, самовдосконалення, само актуалізації.

Висновки. Отже, інтерактивні технології навчання при вивченні іноземних мов потребують від усіх учасників навчального процесу розвитку комунікаційних умінь, навичок роботи в парах і групах, умінь аргументувати й дискутувати тощо. В цілому інтерактивне навчання спілкуванню іноземною мовою створює сукупний ефект, який

виявляється втому, що на фоні програмного засвоєння знань формуються:

– вміння співробітничати, продуктивність якого характеризується зміною стратегії взаємодії, можливості залучати студентів у навчальну взаємодію і характером групової взаємодії;

– комунікативна компетентність, що визначається зміною стилю спілкування, усвідомленням бар'єрів спілкування, характером вирішення комунікативних завдань;

– толерантність, яка характеризується сприйняттям інших людей і забезпечує повноту та адекватність спілкування в різних ситуаціях [2].

Використана література:

1. Гейхман Л. К. Интерактивный подход и модель дистанционного обучения иностранным языкам / Л. К. Гейхман, Н. И. Зуев, Э. Ф. Нигматуллова, Г. С. Попова. – <http://www.iii04.pfo-perm.ru>
2. Гейхман Л. К. Искусство быть и общаться с другими (Интерактивное обучение) / Л. К. Гейхман. – Пермь : Центр развития образования, 2001.
3. Мурадова Н. С. Коммуникативная и связующая роль культуры общения студентов технических заведений в интерактивном обучении / Н. С. Мурадова. – <http://www.ostu.ru/conf/ruslang2004/trend2/muradova.htm>
4. Організація навчально-виховного процесу. З досвіду роботи вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації / ред. Салмай Н. М., Цибенко Н. В. – Випуск 10. – 2007. – С. 80-95.
5. Полат Е. С. Теоретические основы составления и использования системы средств обучения иностранному языку для средней обще образовательной школы : автореф. докторской диссертации / Е. С. Полат. – М., 1989.
6. Пометун О. Интерактивні технології навчання: теорія, навчання: теорія, практика, досвід / О. Пометун, Л. Пироженко. – К., 2002.
7. Пометун О. Сучасний урок: Інтерактивні технології навчання / О. Пометун, Л. Пироженко. – К., 2004.

Андреев Д. Я. Интерактивные технологии обучения при изучении иностранных языков в техническом вузе.

В статье автор рассматривает основные особенности, перед которыми встает изучения иностранного языка в техническом ВУЗе. Приводятся примеры интерактивного подхода при изучении иностранного языка, активизируется внимание в процессе обучения, используя соответствующие интерактивные технологии. Также автор подчеркивает превосходство формирования у студентов профессиональной коммуникативной компетенции путем развития и совершенствования всех видов речевой деятельности.

Ключевые слова: *интерактивные технологии, интерактивная педагогика, источники информации, коммуникативные навыки, проектные технологии, перцептивный подход.*

Andreev D. Y. Interactive technologies teaching of foreign languages in technical universities

The article examines the main features of which appears to learning a foreign language in a technical high school. Gives the example of an interactive approach to learning a foreign language, stimulates attention to the learning process, using appropriate interactive technologies. Also, the author emphasizes the advantage of professional formation of students' communicative competence by developing and improving all kinds of speaking.

Keywords: *interactive technology, interactive education, sources of information, communication skills, project technology, perceptual approach.*